

Program Interreg V-A Italija-Slovenija 2014 - 2020: povzetek rezultatov

Program čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo je bil decembra 2015 odobren s Sklepom C(2015) 9285, pri čemer so finančna sredstva znašala 94.848.220,00 EUR, od tega 79.744.212,00 EUR iz ESRR. Konkretni in merljivi rezultati so bili doseženi z organizacijskim prizadevanjem in upravljanjem, ki sta ga vodila Organ upravljanja in Skupni sekretariat s sedežem v Furlaniji - Julijski krajini, v sodelovanju s programskimi partnerji - Deželo Veneto, Republiko Slovenijo in Republiko Italijo. Tesno sodelovanje med programskimi strukturami in upravičenci je omogočilo dosledno izvajanje in uspešen zaključek vseh projektov ter odlične operative in finančne rezultate, kljub izzivom pandemije COVID-19 od leta 2020 dalje.

Program se je razvijal na **štirih prednostnih oseh**:

- Prva prednostna os, »Inovacije in konkurenčnost«, je ob prisotnosti visoko usposobljenih univerz ter znanstvenih in tehnoloških parkov usmerjeno spodbujala sodelovanje med raziskovalno-inovacijskim okoljem in gospodarskimi subjekti na področjih zdravstva, naprednih tehnologij, nanotehnologije ter trajnostne proizvodnje v primarnem in sekundarnem sektorju.

- Druga prednostna os, posvečena »nizkoogljični mobilnosti«, je bila osredotočen na spodbujanje trajnostne, večmodalne in kolesarske mobilnosti ter izboljšanje energetske učinkovitosti v turizmu in prometu.

- V okviru tretje prednostne osi, »Okolje in kultura«, so v ospredje stopile teme, kot so trajnostni in kulturni turizem, agroživilske poti, varstvo okolja - s posebnim poudarkom na vodnih virih, mokriščih in biotski raznovrstnosti - ter preprečevanje in obvladovanje naravnih in drugih tveganj.

- Nazadnje še četrta prednostna os, »Čezmejno upravljanje«, ki zajema projekte na področju socialno-zdravstvenega sektorja, civilne zaščite ter sodelovanja med pristanišči Trst, Koper in Benetke.

Med **63 financiranimi projekti** je 10 strateških projektov, 46 standardnih projektov, 2 projekta v okviru Celostne teritorialne naložbe (CTN) in 5 projektov tehnične pomoči, namenjeni izvajanju, upravljanju, spremljanju in ocenjevanju programa.

Vsi doseženi rezultati projektov so plod trdnega in zavestnega čezmejnega partnerstva, ki je okrepilo kohezijo programskega območja, prispevalo k odpravi ovir za sodelovanje v korist celotne skupnosti ter širilo dobre prakse na evropski ravni - tudi onkraj meja območja.

Slika 1: Program 2014-2020 v številkah.

V okviru prve prednostne osi je večina projektov delovala na področju zdravja ter spodbujala čezmejno sodelovanje in prenos znanja na različnih področjih, kot so regenerativne terapije (ARTE), inovativna diagnostika v pediatriji (CATTEDRA), imunologija (IMMUNO-CLUSTER), okužbe, povezane s protezami (IMBI), elektronsko in mobilno zdravje (ISE-EMH), uporaba velepodatkov v biotehnologiji (TRAIN) ter nove terapije glioblastoma (TRANS-GLIOMA). Dva projekta sta bila povezana s trajnostno gradnjo (CONSTRAIN, DuraSoft); drugi pa s kreativnimi industrijami (DIVA), kmetijstvom in ribolovom (FISHAGROTECH, SUSGRAPE), nanotehnologijo (NANO-REGION), tehnologijami na področju mobilnosti (TECHMOLOGY) ter konkurenčnostjo MSP (BioApp, CAB, NUVOLAK 2).

V okviru druge prednostne osi so se projekti, skladno s cilji Zelenega dogovora, večinoma osredotočili na trajnostno mobilnost (CROSSMOBY), pri čemer so predlagali skupno oblikovanje modelov trajnostne multimodalne urbane mobilnosti v turističnih krajih (MOBITOUR), mehko mobilnost ob kolesarski poti Adriabike (INTERBIKE II) ter modele energetske učinkovitosti (LIGHTINGSOLUTIONS, MUSE, SECAP) z ozaveščanjem in participativnim upravljanjem na tem področju (ENERGYCARE). Trajnostno upravljanje energije, prilagajanje na podnebne spremembe ter trajnostni razvoj bodo ključne teme tudi v prihodnje.

V okviru tretje prednostne osi je bila financirana večina projektov, ki so delovali na področju turizma ter zgodovinske in kulturne dediščine (MERLINCV, TARTINI, WALKofPEACE, Isonzo/Soča), varstva manjšin (PRIMIS, ki je nadgradil prejšnji projekt JEZIK LINGUA iz Programa čezmejnega sodelovanja Italija-Slovenija 2007-2013), pa tudi varstva biotske raznovrstnosti, modrih in zelenih tehnologij ter krožnega gospodarstva (MEDS GARDEN, AGROTUR II, Acquavitis, BEE-DIVERSITY, BlueGrass, GREENHULL, WASTE DESIGN, CONA, ECO-SMART, ENGREEN, NAT2CARE, RETRAKING, VISFRIM, GREVISLIN, TRETAMARA).

V okviru četrte osi, namenjene upravljanju, se je del projektov posvetil zdravstvu (C3B, MEMORI-net, NEX AID, SALUTE-ZDRAVSTVO), drugi pa mobilnosti (FORTIS) in izobraževanju (CB-WBL, EDUKA2), pa tudi prostorskemu načrtovanju (HARMODATA), čezmejnemu upravljanju (GEOKARST), varnosti (CLEAN BERTH, SECNET, CROSSIT SAFER) ter socialni vključenosti (CROSSCARE, INTEGRA).

Omeniti velja, da je bil Interreg Italija-Slovenija prvi program v Evropi, ki je financiral **projekte CTN** (*Celostnih teritorialnih naložb*), izvedene po modelu »*edinega upravičenca*«, ki ga predstavlja EZTS GO (Evropsko združenje

Slika 2: Predstavitvene fotografije nekaterih projektov, od zgoraj navzdol: BioApp, CROSSMOBY, GreenHull, C3B.

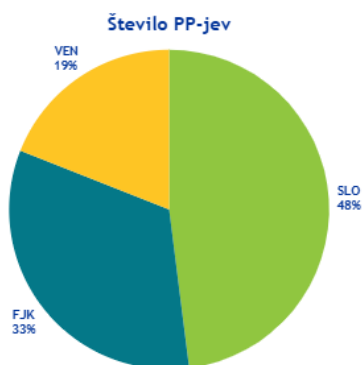
za teritorialno sodelovanje GO) - www.euro-go.eu. Na območju občin Gorica, Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba sta bila pod okriljem EZTS GO, ki kot edini upravičenec z mandatom in pristojnostjo za čezmejno območje zagotavlja celostno prostorsko načrtovanje, izvedena dva pilotna projekta: Isonzo-Soča in Salute-Zdravstvo. S skupno vrednostjo 10 mio EUR (s prispevkom ESRR v višini 4.850.000 EUR za vsak projekt) je EZTS GO preseglo tradicionalni koncept teritorialnih posegov in omogočilo integriran pristop k razvoju regije. Ker gre za novo metodologijo čezmejnega sodelovanja, je bila CTN še posebej pod drobnogledom Evropske komisije. EZTS GO je kot edini naročnik za investicije v Italiji in Sloveniji omogočilo trem občinam skupno strategijo za celostni teritorialni in urbani razvoj, ki je bila dejansko izvedena na čezmejnem območju. EZTS GO, ustanovljeno po italijanskem pravu, je po odločitvi treh občinskih svetov pooblaščen za izvajanje javnih naročil na čezmejnem območju svoje pristojnosti ter lahko izbira med uporabo slovenskih ali italijanskih predpisov.

Isonzo/Soča, prvi projekt CTN, je ovrednotil naravno, kulturno in rekreacijsko dediščino ob reki Soči v korist prebivalcev in turistov, pri čemer je vzpostavil in predstavil mrežo kolesarskih in pešpoti ter turistične infrastrukture, pri čemer izstopa tudi peš most čez reko v Solkanu, odprt leta 2022.

Drugi projekt CTN Salute-Zdravstvo je prispeval k vzpostavitvi mreže odličnosti zdravstvenih storitev v obeh državah na področjih, kot so avtizem, fiziološka nosečnost, duševno zdravje in socialna vključenost, z namenom povečanja ponudbe zdravstvenih storitev tako v Italiji kot Sloveniji. Načrtovani začetek pilotnega projekta je pomemben korak, ki naj bi državljanom treh občin omogočil dostop do zdravstvenih storitev na obeh straneh meje prek enotnega čezmejnega centra za naročanje (CUP).

Poleg projektov CTN in že omenjenih standardnih projektov, izvedenih na pobudo lokalnih skupnosti po načelu »od spodaj navzgor« (*bottom-up*) - njihov pregled je dostopen na spletni strani <https://2014-2020.ita-slo.eu/it/progetti> - velja posebej izpostaviti tudi 10 **strateških projektov**. Ti so bili izbrani z institucionalnim pristopom »od zgoraj navzdol« (*top-down*) in izstopajo po večji finančni vrednosti ter pomembnem vplivu na politike Evropske unije. Med njimi lahko kot primera navedemo WALKofPEACE in CrossMoby, ki sta bila izpostavljena kot dobre prakse na transnacionalni ravni – prva na področju kulturnih in turističnih poti prve svetovne vojne od Alp do Jadrana, druga pa na področju skupnega načrtovanja trajnostne mobilnosti ter preizkušanja čezmejnih železniških storitev (ob osi Videm-Trst-Ljubljana), pa tudi pilotnih storitev avtobusov, ladij in izposoje koles. Strateški projekti programskega obdobja 2014-2020 so predhodniki Projektov strateškega pomena, ki jih predvidevajo evropski predpisi in se izvajajo v programskem ciklu 2021-2027.

Glede učinkov na celotnem območju programa je bilo po izvedbi 7 izbirnih postopkov skupaj financiranih 63 projektov, v katere je bilo vključenih **367 upravičencev**. Med 367 upravičenci sredstev Programa je opazna skoraj enakomerna porazdelitev med Italijo (190) in Slovenijo (177); na italijanski strani jih ima 120 sedež v Furlaniji - Julijski krajini, 70 pa v Venetu.

	Število PP-jev	%
FVG	120	33%
VEN	70	19%
SLO	177	48%
SKUPNO	367	100%

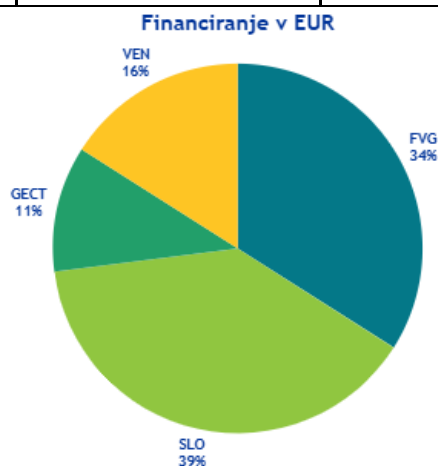
Slika 3: tabela in krožni diagram števila projektnih partnerjev po regijah.

Najbolj dejavna programska območja so bile nekdanje pokrajine Trst in Benetke ter slovenske regije Osrednjeslovenska, Obalno-kraška in Goriška, ki so skupaj izkoristile približno 73 % sredstev programa. Kljub svoji neposredni bližini meji je bila udeležba obmejnih območij v nekdanji pokrajini Videm razmeroma skromna. Ob upoštevanju CTN, ki ga upravlja EZTS GO, so si glavna mesta programskega območja Interreg Italija-Slovenija in večja urbana središča (Trst, Videm, Pordenone, Gorica, Nova Gorica, Ljubljana, Koper in Benetke) skupaj zagotovila 76 % vseh sredstev Programa.

	Vrste PPjev	%
MINISTRSTVA / REGIJE	32	9%
LOKALNE OBLASTI	44	12%
ZDRAVSTVENI SEKTOR	28	8%
EZTS	3	1%
UNIVERZE	60	16%
RAZISKOVALNE IN INOVACIJSKE ORGANIZACIJE	61	17%
RAZVOJNE AGENCIJE	11	3%
GOSPODARSKA ZDRUŽENJA	18	5%
DRUŠTVA IN ORGANIZACIJE	9	2%
MEDNARODNE ORGANIZACIJE	3	1%
PODJETJA	55	15%
PRISTANIŠČA	6	2%
NARAVNI PARKI	6	2%
PARTNERJI RAZLIČNIH KATEGORIJ	31	8%
SKUPNO	367	100%

Slika 4: Vrste projektnih partnerjev v obdobju 2014-2020.

	Financiranje v EUR	%
FVG	31.089.622,28	34%
VEN	14.156.736,56	16%
SLO	36.019.765,57	40%
GECT	9.910.207,21	11%
SKUPNO	91.176.331,62	100%

Slika 5: Tabela in krožni diagram sredstev, razporejenih med partnerji iz Furlanije-Julijske krajine, Veneta, Slovenije in EZTSja.

Javni sektor je prejel 84 % sredstev, pri čemer je 78 % upravičencev sestavljenih iz javnih institucij, kot so občine, univerze, šole, raziskovalni centri, EZTS, regije, ministrstva, bolnišnice, razvojne agencije in naravni parki.

Tudi v zasebnem sektorju so bili deležniki raznoliki (podjetja, raziskovalni centri, panožne združbe, organizacije), pri čemer je bilo vključenih 55 MSP, ki predstavljajo 15 % vseh upravičencev in so izkoristila približno 10 % sredstev (okoli 9 mio EUR). To je izjemen dosežek za Program z zahtevnim upravljanjem, kakršno je značilno za programe evropskega teritorialnega sodelovanja.

Glede **finančnih ciljev** je Program dosegel izvrsten uspeh, saj je Evropski komisiji potrdil porabo več kot 91 mio EUR sredstev, s stopnjo črpanja, ki je presegel 96 %. Pri tem ni bilo zaznanih nobenih nepravilnosti, manjše prilagoditve pa niso vplivale na vrhunske rezultate Programa. Poraba sredstev je bila prav tako enakomerno razporejena med Italijo in Slovenijo.

Program Interreg Italija-Slovenija, kljub razmeroma skromnim finančnim sredstvom, upošteva enaka pravila kot večji programi ESI skladov, hkrati pa nosi ključno odgovornost za upravljanje odnosov z mejnimi regijami in državama, kar zahteva nenehno usklajevanje in pogajanja ter izvajanje postopkov v skladu z različnimi zakonodajami.

Upravne strukture Programa, vključene v Specializirano operativno enoto (SOU) za upravljanje evropskih sredstev ESRR in deželnih dopolnilnih programov Dežele FJK, so v celotnem sedemletnem obdobju zagotavljale učinkovito in uspešno upravljanje sredstev. Poskrbele so za dosledno izvedbo vseh faz izvajanja, skladno s predpisanimi pravili in postopki, pri čemer so namenile posebno pozornost zmanjševanju administrativnega bremena za upravičence kot tudi dejavnosti vrednotenja, obveščanja, širjenja in kapitalizacije doseženih rezultatov. Upravna prizadevanja so se odrazila tudi v boljši izvedbeni sposobnosti projektov, saj so upravičenci ob uvedbi novih poenostavljenih pravil prejeli stalno podporo prek številnih delavnic, vključno s spletnimi (posnetki so na voljo na <https://2014-2020.ita-slo.eu>), ciljno usmerjeno pomoč ter individualna svetovanja. Vse to je zagotovilo,

da v celotnem obdobju izvajanja ni bilo nepravilnosti, manjši popravki pa niso vplivali na izvrstno uspešnost projektov in Programa. Vsem upravnim strukturam gre zasluga za odlično in z leti vse bolj učinkovito usklajevanje partnerskega sodelovanja, ki je skozi programiranje uspešno izkoristilo bogate vezi s partnerji Programa, Deželo Veneto in Republiko Slovenijo. Ti cilji so bili uresničeni z angažiranjem strokovnega in raznolikega kadra, sestavljenega iz deželnih uslužbencev, začasno zaposlenih in pripravnikov, ki so skozi leta nudili podporo Organu upravljanja in Skupnemu sekretariatu.

Upravne strukture so z vrsto komunikacijskih in promocijskih aktivnosti uspešno povečale prepoznavnost rezultatov Programa in njegovih projektov na evropski ravni ter okrepile zavedanje širše javnosti o pomembni vlogi Evropskega teritorialnega sodelovanja in evropskih sredstev za razvoj obmejnih skupnosti. V celotnem programskem obdobju je več kot 116.000 udeležencev sodelovalo na več kot 2.000 javnih dogodkih Programa in projektov.

Med najpomembnejšimi dogodki je bila izvedba več delavnic v okviru letnega evropskega festivala »EuRegionsWeek«, ki ga prireja Evropska komisija in Odbor regij. Program je tri leta zapored omogočil območju prepoznavnost na evropski ravni, s poudarkom na ključnih temah, kot so bolj zelena Evropa (2020), biotska raznovrstnost in trajnostna mobilnost (2021) ter sistemi izmenjave podatkov v zdravstvu (2022).

Slika 6: Dogodki programa 2014-2020 na kratko.

Program je bil na evropski ravni nagrajen dvakrat, in sicer leta 2020 in 2021, v okviru natečaja »Interreg Project Slam«, evropske pobude programa INTERACT, ki krepi prepoznavnost dosežkov čezmejnega sodelovanja. Leta 2020 je video projekta WALKofPEACE prejel naziv najboljšega evropskega videa, leto pozneje pa je projekt CROSSMOBY med več kot 100 tekmeci osvojil drugo mesto.

Leta 2021 je Program širši javnosti približal svoje rezultate z organizacijo fotografskega natečaja »Od Alp do Jadrana: križišče biotske raznovrstnosti in kultur«, na katerem je med 188 ljubiteljskimi fotografi zmagovalec prejel nagrado ob Evropskem dnevu sodelovanja. Dan sodelovanja se vsako leto obeležuje 21. septembra. Leta 2019 je dogodek v Parku Škocjanske jame (Slovenija) predstavljal vrhunec praznovanja Dneva evropskega sodelovanja. S številnimi interaktivnimi in zabavnimi aktivnostmi za mladino, družine in otroke so na široko predstavili vrednote in dosežke evropskega sodelovanja. Ob tej priložnosti je bil razglašen tudi zmagovalec ljubiteljskega video natečaja »Zakaj si tudi ti Evropa?«.

Slika 7: Skupinska fotografija ob Evropskem dnevu sodelovanja 2019, Park Škocjanske jame.

Ob dnevu evropskega sodelovanja 2022 je v Trstu potekal **zaključni dogodek** Programa z naslovom »Evropski projekti in prihodnje priložnosti«, ki je združil skoraj 400 udeležencev. Prireditev je predstavljala pomembno razstavo dosežkov in storitev financiranih projektov, hkrati pa tudi platformo za izmenjavo izkušenj med lokalnimi akterji ter svečano odprtje Programa Interreg VI-A 2021-2027, ki je še vedno v teku. V okviru dogodka so izpostavili ključne dosežke, ki jih je vredno kapitalizirati, med njimi: povezovanje raziskovalnih centrov in bolnišnic (HUB), razvoj nanotehnologij, trajnostna čezmejna javna mobilnost, participativni pristopi na področju energetske učinkovitosti, čezmejni modeli socialno-zdravstvene oskrbe starejših ter čezmejni geopark Kras.

Slika 8: Sejem sodelovanja Interreg ob zaključnem dogodku Programa.

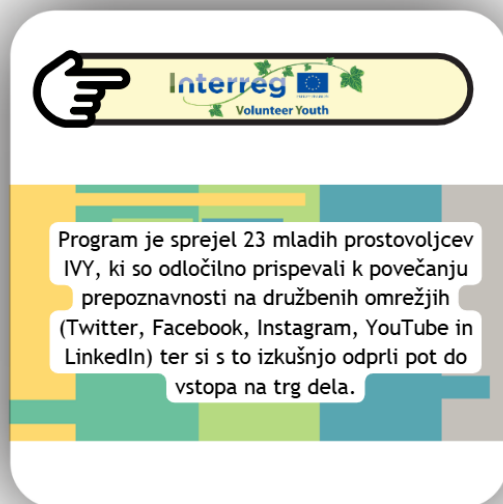

Za zaključek velja izpostaviti, da je Program vztrajno izvajal odlično strategijo kapitalizacije, ki je uspešno povezala prejšnje programsko obdobje s sedanjim ciklom 2021-2027, ter je bil pogosto prepoznan kot zgled dobre prakse med Interreg programi po vsej Evropi. Med obiskom upravnih struktur so predstavniki Evropske komisije srečali tudi upravičence projektov, pri čemer so prepoznali konkretne in trajne rezultate čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo, ki presegajo okvir projektnega obdobja ter predstavljajo pomemben adut območja.

Že leta 2019 je v Izoli potekal pomemben dogodek za kapitalizacijo dosežkov na področju zdravstva, medtem ko je Program leta 2020 izvedel dve pilotni akciji na področju trajnostne mobilnosti in zelenega dogovora, ki sta financiranim projektom omogočili tesnejše sodelovanje pri skupnem načrtovanju prihodnjih dogodkov. Nekateri projekti so že od obdobja 2000-2006 prispevali k procesu kapitalizacije, med njimi tisti o kolesarskih stezah (Interbike), trajnostni mobilnosti (CROSS-5 in CrossMoby), vključevanju narodnostnih in jezikovnih manjšin (Jezik-Lingua) ter o Krasu (KRAS-CARSO). Drugi projekti so bili izpostavljeni kot dobre prakse na transnacionalni ravni (na primer WALKofPEACE, CrossMoby, InterBike II in Lighting Solutions). Prvi razpis v programskem obdobju 2021-2027 je bil namenjen kapitalizaciji, ki je povezala prejšnje obdobje s sedanjim. Omogočil je utrjevanje in nadaljnjo uporabo rezultatov 24 projektov iz let 2014-2020, vključil nove partnerje ter s tem okrepil sodelovanje na različnih področjih in zagotovil prenos ter ponovno uporabo dosežkov projektov.

2014-2020		2021-2027	
	CATTEDRA		CONCERTO
	IMMUNO-CLUSTER		IMMUNOCLUSTER-2
	CONSTRAIN		PRO-SIS
	INTER BIKE II		INTER BIKE III
	BLUEGRASS		BeBlue
	RETRACKING		RECREATE
	WASTE DESIGN		WASTE DESIGN 2.0
	NAT2CARE		E-NAT2CARE
	ENGREEN		ENGREEN 2
	GREVISLIN		GRENNAT
	BEE-DIVERSITY		BEE2GETHER
	AGROTUR II		AGROTUR+
	Acquavitis		IRRIGAVIT
	tARTini		TARTINI BIS
	WALKofPEACE		WALKofPEACE+
	MEDS GARDEN		MEDS GARDEN+
	PRIMIS		Primis Plus
	MerlinCV		RecapMCV
	ECO-SMART		ECO2SMART
	TRETAMARA		TRECap
	MEMORI-net		X-BRAIN.net
	CrossCare		CrossCare 2.0
	NEX AID		AidMIRE
	CROSSIT SAFER		IN4SAFETY KARST-SAFE

Slika 9: Kapitalizirani projekti 2014-2020 v okviru Programa 2021-2027.

Slika 10: Prostovoljci IVY v okviru Programa 2014-2020.

Nenazadnje je treba poudariti, da je Program vedno namenjal posebno pozornost mladim, ki so pomembni nosilci evropske zgodovine in prihodnosti. V sedemletnem programskem obdobju je v strukturah upravljanja sodelovalo 13 pripravnikov, in sicer na podlagi dogovorov med avtonomno deželo Furlanijo-Julijsko krajino in lokalnimi univerzami. Program je bil del evropske pobude "Interreg Volunteer Youth - IVY", ki jo vodi Združenje evropskih obmejnih regij. Med letoma 2017 in 2022 je zaporedoma gostil 23 mladih prostovoljcev, starih med 18 in 30 let, ki so v šestmesečnih obdobjih sodelovali pri načrtovanju in izvedbi komunikacijskih ter informativnih aktivnosti Programa, pridobivajoč dragocene izkušnje. Njihov prispevek je pomembno okrepil prisotnost Programa na družbenih omrežjih, kot so Twitter, Facebook, Instagram,

YouTube in LinkedIn. Ta dragocena izkušnja je mnogim omogočila hiter prehod v svet dela in prinesla odlične zaposlitvene priložnosti na območju Programa.

